

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

•Danica• izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrto leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide •Danica• dar poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 27. septembra 1901.

List 39.

Spominji na k. š. duhovnega svätnika, † župnika Mateja Preželj.

Teško je človeku pri srcu, kadar je izgubil dobrega, zvestega prijatelja, s katerim je preživel mnoga, mnoga leta v prijateljstvu in v ljubezni. Tako žalost je v mojem srcu obudila vest, da mi je nenadno umrl blagi prijatelj, Mavčiški župnik Matej Preželj, s katerim me je vezala skoraj pol stoletja vez pravega, zvestega prijateljstva. Bil je to mož značajan; duhoven brez madeža, pobožen, neutrudno delalen za blagor svojih župljanov; duhovnom prijatelj in sobrat, prijazen, gostoljuben, ljubezniv. Ni se sicer o njem govorilo in pisalo, ni bil „znan daleč na okrog“, ker je deloval tiho, neopažen, ne hvaljen, ker je bil podoben vijolici, ki se skriva, dasiravuo mila in dišeča, v mah in trnje. Bil je sicer že 80 let star, v delu je onemogel in opešal, — a vendar nas je njegova tako nagla smrt iznenadila. Dovolj mi, prečastiti urednik, v svojem cenjenem listu malo prostora, da temu preblagemu starčeku, napišem nekoliko vrst v spominj, v znamenje hvaležnosti: saj smrt ni raztrgala vezi prijateljstva. V spominju, v molitvi, v ljubezni živi ono v telesno ločenih, dok jih zopet smrt združi v lepšem življenju na veke.

Rojen je bil župnik Matej Preželj na Bohinjski Bistrici 13. septembra 1821. Po dovršenih bogoslovnih šolah ga je posvetil v mašnika knežskof Anton Alojzij leta 1845. Prva njegova služba je bila v rojstni župniji, na Bohinjski Bistrici, kjer je kot začasni duhovni pomočnik pastiroval 8 mesecev, od 1. sept. do 1. majnika 1846. Kmalu je bil prestavljen iz svoje rojstne župe daleč na No-

trajsko. Leta 1864, majnika meseca je prišel kot duhovni pomočnik na Prem na Notranjskem. Večkrat mi je ranjki Preželj pripovedoval, kako se mu je tu godilo. Bil je takrat na Premu župnik otočan iz Čresa (Kerso) Stanislav Petris, pošten, dobrosrčen, pa zelo originalen mož. Bil je potomec poitalijančene rodbine; slabo je govoril hrvaški, še slabše slovenski jezik. Za silo so ga ljudje razumeli, ko je govoril z lece, molitve je večidel bral, ker še navadnih molitvic ni znal na pamet. Pozneje je bilo seveda v tem oziru nekoliko boljše.

Kaki so bili izprva njegovi govori, mislimo si lahko: dolgo so ljudje pomnili pridige župnika Petris-a. Sicer je bil mož prijazen in zelo gostoljuben. Gostil je še preveč, in težko bi bil s pičlimi dohodki ekonomijske župnije izhajal, da mu niso njegovi zelo premožni sorodniki pomagali, ter mu pošiljali izvrstno olje in vino, kolikor ga je rabil, z otoka Čresa. Bil je pa župnik Petris prav južne narave; vročekrven in sila nagel. Smešno ga je bilo gledati, ko je zgodaj v jutro nevoljen po dvorišču letal in svojo nevoljo stresal na zaspane posle, ki so mu prepozno vstajali. Smešno je bilo gledati dobrega moža, kako je na pol italijanski, na pol slovenski rohnel na družino, pač nenavaden prizor za mladega kapelana, kateri je prvo jutro svojega bivanja na Premu skozi okno opazoval svojega čudnega župnika. A Preželj je kmalu spoznal, da ima dobrega, plemenitega predstojnika, in v kratkem času sta bila prijatelja. Cerkev je bila še precej zanemarjena in ljudstvo je bilo v duhovnem oziru dokaj slabo. Preželj se je trudil pomagati, kolikor so mu razmere pripuščale. Marsikaj je s privoljenjem župnikovem cerkvi preskrbel. Na leci in izpovednici in s prijaznim

zasebnim občevanjem z ljudstvom se je trudil razvade in napake odpravljati. Izbujeval je ljudi iz malomarnosti, in je navduševal za božjo službo in za dušno izveličanje, da so bolj pridno obiskovali svojo cerkev ter se tudi popoldne vdeleževali krščanskega nauka, za kateri se do sedaj niso zmenili. Vplival je mladi kapelan jako dobrodejno na Premske župljane. Ljudem se je kmalu jako priljubil prijazni in pobožni duhovnik. Tudi pri župniku je imel veliko veljavo, spoštoval in ljubil ga je župnik neizrečeno. Preželj je bil zadovoljen in srečen v svoji službi na Premu, rad je o nji pozneje govoril, hvalil je bivšega svojega župnika Petrisa zaradi njegovega dobrega srca, poštenega, odkritosrčnega vedenja in vrlega značaja. Pastiroval je Preželj na Premu do 31. oktobra 1849., toraj 3 leta in 5 mesecev. Prestavljen je bil l. 1849. v Postojino. Pa le par mesecev je bil v Postojini, ker že 15. januarija 1850. leta je bil po knežškofu Antonu Alojziju pozvan v Ljubljano k sv. Jakobu, kjer je služboval do 28. februarja 1851. Dne 1. marca 1851. je nastopil službo stolnega kapelana,*) katero je opravljal

*) Mnogokrat sem čul, učenec ljubljanske ljudske šole, v stolnici kapelana Preželj. Ni mi potem nikoli več hotela iz spominja niti njegova nenavadno prikupljiva prikazen na levi, niti vsa tista govornikova reč na mirnoba, ki uprav tolikrat znači pridgajočega globoko versko prepričanje in se tako zelo vraga z vzvišenostjo božjih reči. Spominjal sem ga pred kratkim onega njegovega šenklaškega kapelovanja pristavljač: »Po vsem zunanem soditi ste morali na prižnici govoriti sila lahko.« A vrnil mi je ranjik zanimive in govornikom uvaževanja vredne besede: »Vi ne veste, kako težko!« — V mislih so mi bili ob takem odgovoru — si minoru licet componere maiorem — podobni, re reči prime. Le samo dveh naj navédem. V »Danici« l. št. 31 str. 217 o pačeni sloveči pridigar o Makso žl. Klinkowski mi je — nemu — javljal, kako zelo da se mora popravljati na svoje govore in da mu je propoved težak posel. In kakošni so bili torej toliko težavo izastovani govori! L. 1881 v Alojzjev žl. duhov je vaje vodeči, sedaj tudi že ranik o. Karol Hünner, pa mi je pravil ob nekem tistih prijetnih presledkov, ko sem kot hišni vodija sem ter tje mnogo in razno veselo mogel občeovati z razno voditelji eksercicijam — o prijetnem ter pozneje dunajskem stolnem govorniku dr. Ivanu Emanuelu Veith. Propovedoval je o Hünner, s kako veliko težavo da je govoril tudi veleum. Veith in koliko napora da mu je bilo še le, da je spisal teh govorov. Povdarjal mi je, da Veithu časih sploh ni bilo dan, spraviti govora na papir. Večidel se je še le, ko je z lece prišel, vsedel in potem mu je potekla kakor med sladka, klasično lepa in pa kakor gorsko vodovije jasnočista beseda izpod peresa. — A opomniti pa je ob teh dveh slavnihih imenih, da je bil Klinkowski ob preteltni vsebini tudi kot deklamator tako velik, kakor je bil v tvarini in njeni vravnavi skraj nedosežni Veith kot govornik — majhen. Veith je imel namreč govoreč tako čudne sege, da po njih zapeljani niti izobraženci (ne mislim teologičnih); omenjam pa n. pr. prof. Vavrú, ki je čul Veitha v Pragu velikokrat niso vedeli, kako imenitnega moža da vidijo na leci.

Uredništvo.

4 in pol leta. Tudi tu je deloval neutrudno in vspešno, ter se je kmalu prikupil vaščanom zaradi ponižnosti, priljudnosti, radodarnosti, zaradi flegma, taktnega obnašanja in občevanja.

Vrline in lepe lastnosti mladega kapelana je posebno cenil slovenski mecen, knežškof Anton Alojzij, pri katerem je včasih namestoval dvornega kapelana. Spominjam se, da mi je mož pripovedoval, kako je bil sicer resni in malobesedni knežškof v občevanji z njim zelo prijazen.

Ko je huda kolera leta 1855. divjala po Notranjskem in tudi nekaj duhovnov pobrala, ni prizanesla tudi Premskemu župniku Stanislaju Petrisu. Umril je 29. julija 1855, ko je pastiroval na Premu 25 let. Blagi stolni kapelan Preželj, ki bi bil lahko kako boljše župnijsko dobil, se je spomnil svojega Prema.

Prosil je za župnijo, imenovan bil župnikom ter se preselil 20. novembra po šestletni odsotnosti zopet na svoj priljubljeni Prem. V svoji ponižnosti je rad prevzel slabo nadarjeno, kmetijsko, po hribih se razprostirajočo Premsko duhovnijo, ki je bila takrat le vikarijat, dokler je ni knežškof Jernej Vidmar l. 1862. z drugimi vikarijati povzdignil v župnijo.

Kakih 43 let je minulo od takrat, ko sem mlad dijak z goriškim bogoslovcem, bistriškim rojakom, ki sedaj že mnogo let pastiruje v slavnem Marijinem Celju, obiskal prijaznega Premskega župnika Preželja. Nekako boječe sem stopil v župnišče, a ko nama župnik s smehljajočim se obrazom roko poda, naju gostoljubno v sobo pelja in pogosti, ter pri odhodu povabi, naj se še kaj pri njem oglasiva, ločila sva se s prepričanjem, da sva bila pri dobrem ljubeznivem gospodu, katerega po pravici ljubi vsakdo, kdor se mu je kedaj približal. Še večkrat sem ga pozneje kot bogoslovec obiskoval, in nepozabne so mi ure, katere sem preživel v Premskem župnišču. O počitnicah, o župnikovem godovanju in o drugih prilikah so se pri njem vsako leto zbirali prijatelji: pokojni profesor Marn, ljubljanski duhovnik Köstl, slavni naš skladatelj Gregorij Rihar, čigar pobožna sestra Neža je Preželju mnogo let gospodinjala.

Pridružil sem se tim gospodom z nepozabnim o. Ljudevitom, Reškim kapucinom, katerega si, čast. urednik, nekdanje imenoval Reškega „očeta Benvenuta“, ter sem preživel v lepi družbi vesele ure, ki mi nikdar ne izginejo iz spominja. V prijetnih pogovorih pri kozarcu zdrave Premske kapljice, katero smo šaljivo imenovali „Premsko

burjo“, nam je brzo potekal čas, dokler nas je pozna ura opominjala, da je treba iskati si počitka. Vsi ti gospodje počivajo v hladnem grobu in sedaj se je preselil v večnost tudi nekedanji gostoljubni Premski župnik. Ali se še spominjaš, prečastni urednik, kako ljubeznivo naji je sprejel župnik Preželj takrat, ko si me obiskal bogoslovec bogoslovca na mojem domu in sem te peljal na Prem posetit župnika Preželj-a? Ginila te je prijaznost in gostoljubnost dobrega moža, ter večkrat si mi omenil, kako globoko v srcu Ti je ostala zapisana njegova podoba.*)

Ko sem doživel srečni dan svoje nove maše, je Preželj vesel prihitel v Trnovo, ter mi azistiral kot diakon pri prvi svoji sv. daritvi. Ž njim je bil sedaj pokopan zadnji duhovnik, kateri je bil takrat z menoj pred oltarjem. — Preželju je bila vsa njegova duhovnija iskreno vdana: ljubili in spoštovali so ga duhovni sobratje, pogostoma in radi so ga obiskovali. Dasi ravno je imel pičle dohodke in je bil izredno gostoljuben, izhajal je vendar dobro, ker je svojo osebo jako malo trošil, in je bil dober in skrben gospodar, ki ni poznal materijalnih skrbi. Srečen in zadovoljen je bil na prijaznem griču, in zagotavljal nas je, da ne bi bil šel s Prema, da mu ni začela težav prizadevati hoja po hribih, zarad neke telesne napake. Razun tega ga je zelo skrbela zidava nove cerkve, katera se je kazala vsak dan bolj potrebna. Cerkev je bila v slabem stanu ter za duhovnijane mnogo pretesna. Kako rad je bival na Premu, izpozna se lahko iz tega, da je bivajoč na Gorenškem prijateljem večkrat rekel, da bi si želel nazaj v kraj, kjer je toliko let preživel, kjer se je bil popolnoma vdomačil.

Leta 1864. je bila razpisana Smledniška župnija. Preželj je vložil prošnjo in vslišana mu je bila. 10. januarija 1865. se je ločil od Prema, ter se podal v kraj svojega novega znanja. Le tri leta je tukaj pastiroval, pa delal je tudi tukaj, kakor prej na Premu vneto in neumorno za dušni in telesni blagor svojih župljanov. Z besedo in z izgledom dobrega pastirja jim je kazal pot v nebeško domovino.

Kaj pa je moža nagnilo, da je zapustil že leta 1868. Smlednik? Preselil se je drugam, to je v Mavčiče, katera župnija mu je bila konec

*) Hvaležno se spominjam onih dni; in Tebe, dragi, in dobrega pokojnika srčno obžalujoč, da ne morem premeniti ob enem globokoumnih vrstic:

»Zato, mladost, po tvoji tёмni zarji
Srce zdih'valo bo mi, Bog Te obvarji!«

leta 1867. podeljena. Najbrže je bilo vzrok njegovi preselitvi na manjšo in ložejo župo slabotno zdravje. Želel si je mirnejega, tihega življenja, kjer bi imel več počitka in več časa skrbeti za svoje dušno izveličanje. In to je dosegel v prijazni, gorenski duhovniji — v Mavčičah, kamor je prišel 18. januarija l. 1868.

Delal je po svoji navadi tudi tukaj, kakor pridna čebelica, ter je prenovil v vsakem oziru svojo duhovnijo, katero je srčno ljubil. Prenovil in ozaljšal je župno cerkev, v kateri je sedaj vse čedno in dostojno, pa tudi podružnice so sedaj lepe in so v ponos duhovnijanom. Ko je pa popravljal in zaljšal hiše božje, ni pozabil duš svojih ovčic. Skrbel je goreče za to, da se tudi duše in srca župljanov očistijo in prenovijo, da postanejo vredno prebivališče Trojedinemu Bogu. Delal je nevtrudno na to, da se duhovno življenje v župniji oživi in potrdi, da se širi med ljudmi prava, krščanska omika, da se zatarejo pregrehe in napake, osobito med mladino nespodobno življenje, pijanost, ponočevanje, prepiri in pretepi, kateri so v nekih krajih Gorenškega, bolj kot drugod v razvadi. In v resnici je blagi, pobožni župnik v tem mnogo imel vspeha. Slišal sem, da je v tem oziru Mavčiška duhovnija mnogo boljša ter se razlikuje od drugih krajev naše dežele. Delal je neumorno na leci in v spovednici, v šoli in pri bolnikih in tudi v privatnem življenju, dokler mu niso v starosti in bolehnosti opešale moči. A imeli so ljudje tudi v časnih, vsakdanjih potrebah v njem svetovalca in pomočnika. Kakor k svojemu očetu so se mu bližali, ter se vračali od njega potolaženi in zadovoljni.

On pa je iskal v vseh bridkosti in težavah življenja pomoči in milosti pred tabernakeljem Gospodovim, kjer je neopažen cele ure klečal in molil. Vsak čas si ga lahko tam našel: stanovanje njegovo je bilo s cerkvijo sklenjeno: prišel je v cerkev, ne da bi mu treba bilo stopiti iz hiše. Bil je tudi iskren častilec preblažene Device, Matere Božje, nji se je vedno goreče priporočal, kinčal njene oltarje in podobe, posebno Majnikove šmarnice je vedno in povsod slovesno obhajal. Spominjam se, kako je že na Premu, ko je bila ta slovesnost še redka in malo znana, lepo in ginljivo častil Majnikovo kraljico. Njen oltar je bil ovenčan z najlepšimi, dišečimi cveticami.

Ko je odhajal s Prema v Smlednik, ločili so se župljani težko od ljubljenege pastirja in duhovni sobratje od dragega tovariša. Ker je prej odšel, preden mu je prišel naslednik, na-

mestoval ga je pisalec teh vrstic nekaj časa, dokler je nastopil pastirovanje ranjki Matej Frelj, kateri je sozidal z nepopisnim trudom in s težkimi skrbmi veliko in lepo župnijsko cerkev. Ko se je Preželj preselil na Gorenško, ostalo je moje razmerje do njega neizpremenjeno. Ostala sva vedno zvesta prijatelja ter si prva leta večkrat dopisovala: pozneje so pisma postala redka in zadnja leta sva si le o godovih pisala. Nikdar ni ta dan pozabil na me. Prvo pismo, ki mi je došlo, bilo je njegovo. Lepa, krasna pisava, katero je ohranil kot sivi starček do smrti, mi je že na naslovu razodevala pisalca. V 36 letih ni njegov list nikdar izostal, in še zadnji božič sem prejel pismo, v katerem mi prvi toži, da mu starost in bolehnost velike težave prizadeva, da jako težko opravlja svojo službo in večkrat tudi maševati več ne more. Vedel sem, da je mož zelo opešal, vendar nisem mislil, da je to zadnji njegov list, da se je s tem od mene poslovil. Do sedaj mi ni nikdar tožil o svoji bolehnosti, molče, vdan v Gospodovo voljo je vse težave voljno prenašal. Pozneje sem izprevidel, da je to zadnje njegovo pismo naznanjalo, da je njegovo lepo življenje na koncu, da mu je prišel večer, kateremu ne bo sledila noč, temuč nov, lep, blažen dan večnega življenja.

Spomladi sem slišal, da je Prežel tako onemogel, da plega, da ne more več maševati, da ne bo več dolgo živel.

Dne 21. avgusta letošnjega leta je prinesel „Slovenec“ novico, da je 20. avgusta župnik Preželj zgodaj v jutro na nenadno umrl. Našli so ga v postelji mrtvega. Umrl je sicer nena doma, pa umrl je pripravljen, dobro pripravljen, saj je bilo vse njegovo življenje priprava na dobro smrt, in zadnje mesece je vedno na to mislil in se zmiraj pripravljaj, da bi srečno sklenil svoje življenje.

Izgubila je v njem sveta cerkev pobožnega, neutrudno delalnega duhovnika: župnija dobrega pastirja, skrbnega, ljubeznivega očeta: domovina značajnega domoljuba, duhovniki najboljšega sobrata, in pisatelj teh vrstic starega, zvestega prijatelja, zadnjega tistih duhovnikov, kateri so ga dijaki prijazno in gostoljubno v svojo hišo sprejemali. Ginjenega srca sem o tej novici izdihnil: „Daj Gospod blagemu možu večni mir, in sveti mu večna luč!“

Pokojni Preželj je bil na videz, posebno v mladosti, čvrste in trdne postave, a ni bil trdnega zdravja. Da je dočakal visoko starost 80

let, temu je pripomoglo njegovo zmirno, redno življenje, in duševni mir, ker njegov duh ni poznal strasti in razburjenja. Vedno tih, miren v Boga zaupajoč je prenašal vse bridkosti in težave življenja. Rad se je držal svojega doma, kjer mu so dnevi in leta minevala v molitvi in v delu. Le enkrat je z Gorenškega obiskal še svoje priljubljene nekedanje Premeške župljane. Bil je takrat tudi v Trnovem in v Bistrici, kjer je oveselil pisatelja teh vrstic in v Podgrajah na Primorski meji, kjer je obiskal svojega župljana, župnika g. Štefana Jenko. Bil je Preželj mož ponižen in skromen; ni iskal svetne časti in slave. Na njegovih prsih ni se bliščala kaka svetna odlika; ne križeca, ne svetinje ni nosil, le njegov knežskof ga je bil odlikoval l. 1891. s škofijskim svetništvom, in občina Mavčička ga je v znamenje spoštovanja, v priznanje njegovih velikih zaslug imenovala častnega občana. Bilo je to. — ako se ne motim — leta 1895, ko je blagi pokojnik obhajal jako slovesno svojo zlato mašo.

Lepega pogreba svojega dragega župnika se je vdeležila vsa duhovnija in mnogo ljudij iz sosednih župnij. Dvajset duhovnov je spremilo svojega ljubega sobrata na večni počitek. Pogrebne slovesnosti in govor je imel več. gosp. dekan kranjski Anton Koblar. Ljudje so bili ginjeni in so svetili solze hvalečnosti in ljubezni, po svojem nepozabnem očetu, kateri jim je delil dobrote, dušne in telesne; kateri jim je bil celih 33 let dober pastir in se tudi v sivi starosti, potreben počitka, ni hotel od njih ločiti ter je hotel vstajenja čakati med svojimi dragimi ranjkimi župljani, katerim je on blagoslovljeno prst vsipal na krste.

Naj duša dobrega in zvestega hlapca Gospodovega vživa v nebesih plačilo, katero je On obljubil tistim, ki njega ljubijo, ki njemu zvesto služijo!

Te skromne vrstice, natisnjene v „Zgodnji Danici“, naj pa bojo mali spomenik možu, katerega sem od svoje zgodnje mladosti iskreno spoštoval in ljubil; čegar ime in ljuba podoba mi je globoko vtisnjena v srcu, čegar vrlin in čednosti ne bom nikdar pozabil. Naši vladikovini pa Gospod milostno podeli mnogo takih duhovnikov, kakoršen je bil župnik Matej Preželj.

Janez Bilc.

Govor

ob priliki nove maše čast. g. Frana Grivec na Ajdovcu
28. julija 1901.

Kakor je Oče mene poslal, tako jaz vas pošljem.
(Jan. 20, 21.)

Od zgodnjega jutra vže vas pozdravlja zvonov don iz visocih lin. Nenavadno veliko število vas je prihitelo semkaj v svetišče božje, radost vam žari z obraza govoreč: danes je veselja dan. — In ti župnijska cerkev, kako si okrašena v največjem lesku, in vso župnijo si ogrnila kakor nevesta najkrasnejše krilo. Vihrajoče zastave, vitki mlaji, zeleni venci — vse, vse spričuje, da imate danes nekaj posebnega. Pa res je ta dan nenavaden za vas, dan veselja in radosti, kakoršen se morda sto in sto let ni obhajal na Kranjskem, kakoršen se ne slavi z lepo kje na svetu, tako vesel in srečen dan imate vi ajdovski župljani.

Naš dobri verni narod se veseli nove maše, obhaja jo kolikor mogoče slovesno — veselo novo mašo imate tudi vi. Toda nove maše niso celo tako redke — v svoji župniji ste jih imeli že mnogo — zadnjo danes teden. — Ako je mašnik služil Najvišemu celih 50 let, obhaja zlato mašo, z njim vred se veselje verniki hvaleč Boga. Zlate maše so redkeje, kajti veliko večino duhovnov pokosi smrtna kosa pred 50. letom mašništva: — ali vi imate danes novo in z'ato mašo ob enem, novomašnika in zlatomašnika iz iste rodovine. Pred vami je cvetoč mladenič kot novomašnik, pred vami stric mu starček — kot zlatomašnik — oba vaša rojaka, ki sta v tej cerkvi prejela milost sv. krsta. To je znamenita, izvenredna slavnost, kakoršna se morda letos ne godi po celem svetu.

Pa je-li tak dogodek dovolj vzrok za toliko veselja, je li res dovolj vzroka, da se to veselje razkazuje tako javno, dejal bi tako šumno? Da, preljubi, imamo za veselje vzrok, ako reč premislimo, kakor nam jo kaže sv. vera; kajti veliko ljubezen in milost nam skazuje naš Bog s tem, da pošilja brez prechanja novih delalcev v svoj vinograd.

V sv. pismu beremo, kako silno je klicalo izraelsko ljudstvo k Samuelu: „Daj nam duhovna, ki naj nam izprosuje milost pri Bogu, ki naj nas spremlja z Bogom, za nas daruje ter nas uči pota božja in njegove zakone“. Ali duhovni stare zaveze in njihova služba je bila le senca tega, kar nam Gospod deli po mašnikih katoliške cerkve. Zato vam hočem, kolikor mogoče ob kratkem načrtati:

Kakošne dobrote deli Bog vernim po svojih mašnikih.

I.

Katoliški duhoven je namestnik Jezusa Krista: ta nadaljuje, kar je Krist pričel. Gospod Jezus je prišel na svet, da reši rod človeški. S svojo krvjo je zaslužil milost nam vsem, toda ta milost se mora posameznim prilastiti. On nam je pač pridobil bogat zaklad, ali iz njega podeliti vsacemu človeku je delo duhovnikov: kajti nam mašnikom velja beseda: „Kakor je oče mene poslal, jaz vas pošljem“. Gospod Jezus je vstanovil sredstva, sv. zakramente, po katerih nam dotaka od njega zaslužena milost. Jezus je učil rod človeški. Trojno nalogo torej — darovati, posvečevati, učiti — ima katoliški duhoven.

a) Neskončne cene je bila krvava daritev Jezusova na križu. S kolikim dopadanjem je moral pač gledati na Kalvarijo večni Oče, ko je umiral za grehe sveta Njegov edinorojeni sin, raztrgal ter pribil na križ dolžno pismo, ki je govorilo zoper nas. Toda trpel je samo enkrat, šel z lastno krvjo v presveto enkrat za vselej. Daritev pa je človeku vedno potrebna, ker vedno greši, ker vedno potrebuje milosti. A kako in kaj naj se daruje, ko je Bogu všeč samo ena daritev — njegov edinorojeni sin? — Gospod Jezus je tu poskrbel: postavil je daritev v podobah kruha in vina, v katerih je sam pričujoč, v katerih ponavlja on sam do konca sveta daritev, ki jo je enkrat opravil krvavo na križu — to pa dela po nas, svojih mašnikih: Tem velja beseda: „To delajte v moj spominj“. Da, častiti g. novomašnik, danes prvič in odslej dalje boš opravljal dan na dan najsvetejšo službo, daritev, ki je edino všeč Bogu, daritev, pred katero se tresejo peklenške moči — spreminjal boš kruh in vino v telo in kri sina božjega. Kdo popiše, kateri angeljski jezik pove, koliko milosti izprosiš za uboge zemljane po širnem svetu, ako Ti Bog podeli le nekaj let duhovskega življenja, ko v enem letu — recimo — 360 krat povzdigneš na altariju nedolžno Jagnje, Jezusa Gospoda, za nas zaklanega, proti nebu. Koliko nesreč se odvrne na duši in telesu, koliko grešnikov se izpreobrne, kolikokrat se radostno odprejo vrata nebeška, da stopi po Tvoji daritvi očiščena duša iz vic v kraj slave in blaženstva, ko se po Tvojih rokah dari neomadeževano Jagnje, ki odjemlje grehe sveta. Nimate li tedaj, verni poslušalci, res vzroka dovolj veseliti se, da imate pred seboj novomašnika, ki

je vaš župljan, vaš rojak, po katerem vam hoče deliti Gospod toliko neštevilnih dobrot — zlato-mašnika, po katerem jih je delil vže celih 50 let!

b) Jezus je pridobil milost za vse ljudi. Pa kako naj se jim prilastuje ta studenec večnega življenja? „Idite po vsem svetu“, je dejal, „učite vse narode in krščujte je v imenu očeta, sina in sv. duha. Kdor veruje in je krščen, bo izveličan, kdor pa ne veruje, bo pogubljen“. Tudi Ti veleč. novomašnik, pojdeš po svetu, kamor Te pošlje volja Tvojega škofa. Kolikokrat poteče čisteča voda sv. krsta na novorojenca iz Tvoje roke, tolikokrat zaškriplje peklo in se vzradoste nebesa — odtrgana bo tem činom hudobnemu duhu in podana nebeškemu kraljestvu. Oče bodeš novemu rodu, za nebesa preskrbiš angeljem novih tovarišev. Mnogo od Tebe krščenih umrje, predenj zvedó, kaj je greh, v beli obleki krstne nedolžnosti. Vsi ti brez zadržka stopijo pred Jagnje, ter pojdejo za njim, kamor koli gre.

Toda velika je človeška slabost in mnogi postanejo nezvesti Gospodu. Otroci nebeški nehvaležno prelomijo dano obljubo, raztrgajo obláčilo nedolžnosti, store smrten greh in jih store kdo ve koliko! Nesrečneža ima zopet hudobni duh vklenjene. Siromaki! Vest jih grize, pred peklom se tresejo, pred pravično sodbo trepetajo. Pa je li za-nje ni nobene pomoči? Svet je nima. Tu ne pomaga ne denar, ne čast, ne slavno ime ali visoka služba: tu ne reši niti kralj, niti cesar, kajti pred razžaljenim Bogom sta le prah in pepel. Pomagati more edino le katoliški mašnik: „Katerim bode grehe odpustili, so jim odpuščeni“ — te tolažilne besede je govoril Gospod Jezus svojim apostolom in njihovim naslednikom škofom in mašnikom. Kar sklene človek na zemlji, to potrdi Bog v nebesih. Mašnik govori: „Jaz Te odvežem tvojih grehov“ in greh je končan, hudobni duh zmagan, peklenke verige so razbite, nebesa odprta — pekel se togoti, angelji se pa radujejo. Koliko bode pač število skesanih grešnikov, ki pokleknejo celo 10, 20, 25 let, če Bog hoče, celih 50 let pred Te namestnika Gospodovega, obtožujoč se svojih grehov. Koliko srcem povrneš pravi mir, koliko krivic bo poravnanih, koliko sovraštev razdrtih, koliko bližnjih priložnostij po Tvojem prizadevanji ugonobljenih. Da, koliko od Tebe odvezanih se vzradosti vekomaj v nebesih hvaleč usmiljenega Jezusa, ki bi brez Tvoje pomoči sicer k'leli vekomaj v peklu.

Ne maram pa dalje široko razkladati, koliko trpečim prineseš zadnja tolažila sv. vere, zakramente umirajočih na bolniško posteljo. Angelji varuhi in Ti sam bode priče, kolikokrat se bode solzao oko bolnikovo hvaležno ozrlo za Teboj, ko boš odhajal, usta pa bodo govorila: Bog plačaj stotero! Vsemogočnemu je znano, koliko bi jih bilo vekomaj pokopanih v brezdu peklenskem, ako bi jim mašnikova roka ne bila prinesla pravočasno rešitve. Da, pač smemo klicati v tem oziru vsi z nebeško materjo: Poveličuj moja duša Gospoda, ker velike reči dela po svojem duhovstvu On, ki je mogočno in sveto njegovo ime!

Deleč sv. zakramente užiješ mnogo duhovnega veselja, ali pri tem ne bo manjkalo pelina. Izpovedoval bodeš ter z vsemogočno besedo Jezusovo razbijal peklenke vezi greha in kazni. Toda koliko neprijetnosti Ti bode tu preostajati, ve le tisti, ki je že sam deloval v izpovednici. Sedeti v temnem lesenem prostorišči 3. 5—10 ur, govoriti tiho, učiti, svariti, prositi — to je grozna muka. Zeblo Te bode po zimi, v potu se bodeš kopal po letu; neprijeten duh, kužna sapa iz ust izpovedančevih in druge nadloge ti pridejo v izpovednici le prepogoste. Pa kaj še to? — dobiš v izpovednici tudi okorne, nerodne, tópe — te poučiti — grozno delo! Pride ti nepripravljen — izpraševati mu bode treba vest, odgovore iztiskati iz njega, obujevati mu kes — pa dostikrat zastonj! Grešnik bo v bližnji priložnosti, potrudiš se izpovednik in vpotiš, porabiš vso svojo modrost in izgovornost, da mu dokažeš njegovo nespamet — brez vspeha — stari grešnik ti ostane. O kako to boli!

Neizrečeno tolažilno je za ljubeče mašnikovo srce obiskovanje bolnikov, toda to veselje bode združeno z velikimi težavami in s težkim trpljenjem. Pot bo dolga, vreme slabo, ko pohitiš čez hrib in dol; vročina bo pripekala, mraz rezal, burja brila, sneg naletaval; gazil boš vodo, blato po snegu se komaj premikal dalje. Bolehen, truden boš; komaj se vležeš k počitku, pa zopet vstani. Sedaj si bil na enem koncu župnije, pridši domov pa čuješ, da Ti je prav tako daleč hiteti v nasprotno stran. Pa tudi gladko ne pojde vselej. Šel bodeš k bolniku dvakrat, trikrat, še večkrat — zastonj — ostal je trdovraten; o sv. zakramentih le ne bo hotel čuti. O, kako Te bo bolelo boleče duhovno srce!

Dr. Josip Marinko.

(Konec prihodnjic.)

Zamujeni vlak.

(Potopisne črtice.)

(Dalje.)

Še dve postaji smo prevozili Račje in Hoče, pa smo se jeli bližati Mariboru. K levi tam pod hribi se nam je kazala impozantna stavba; to je menda vojaško izrejalšče, če se ne motim. Dospeli smo do Drave, prevozili jo, in bili smo v Mariboru. Bilo je na času: polu ene čez poludan. Južna železnica po teh krajih ima to dobro, da so nekatere postaje tesno združene s kraji samimi, t. j. če zapustiš progo, ni treba ti povpraševati, ali pa obijati si glave, kje še le boš našel kraj. Tako dobroto ima tudi Maribor. Ko stopiš iz postajskega poslopja, si že tudi v mesu. Ker sem dospel zdaj semkaj bolj kot romar, kakor Ciril-Methodovi skupščinar, sklenil sem bil, — nihče naj tega ne tolmači kot samohvalo! — da me bodo moji prvi koraki popeljejo v prelepo, velikansko in prekrasno novo cerkev Marije Matere Milosti. Storil sem, — ne bodi Bogu oponašano, — tudi tako. Nekoliko sem pomišljal: drugje so ob tej uri cerkve navadno zaprte. Kar hoče, naj bo, rečem sam pri sebi in grem. Že od daleč sem videl postavljenih na trgu pred cerkvijo mnogo šotorov, kakoršni se vidijo po Slovenskem o sejmi, misijonih in enakih prilikah. Ko pridem še bližje, vidim pred cerkvijo mnogo ljudstva, vse troje duri prekrasnega hrama Božjega pa so bila odprta na stežaj. Skozi nje pa so ljudje prihajali in odhajali. Ko pa stopim v cerkev samo, ostrmel sem kar osupnjen. Nisem vedel, ali naj bi pasel radovednost nad krasoto in lepoto tega, kar se mi je tu sililo pred oči, ali naj bi se vdal gorečemu češčenju Marijinemu. V cerkvi je bilo mnogo ljudi. Eni so na glas molili sv. rožni venec, drugi so bili zamaknjeni v tibi molitvi in med poslednje se je pridružila, dospevši do obhajilne mize v presvetišču, tudi moja malenkost. Kaj sem tu vse čutil, prosil, želel, tožil: naj se mi oprostí, da tega tu ne bom opisoval. V resnici bi se tudi zastonj trudil, ako bi kaj takega storiti hotel. Srce in duša nimata jezika: ona zamoreta le čutiti.

Ker sem imel namen, da se pred odhodom na vsak način še enkrat povrnem v cerkev, zapustil sem jo zdaj kmalu. Memogrede sem se zglašil še na „porti“, ker sem imel mali opravček pri č. br. vratarju. Znana sva si bila sicer le po pismih, sprejel me je pa vendar prav prijazno, in od njega sem izvedel, kaj pomenjajo te sile ljudstva v cerkvi in okrog nje. Ta dan je namreč priromala skupno vsa obširna dekanija „Velika Nedelja“ k Mariji Materi Milosti v Maribor na Božji pot, imela že dopoludan slovesno Božjo službo, in bo imela tudi še dopoludan ob 5. uri slovesne večernice s pridigo in petimi litanijami. Potem pa odide soper z dvema nalaščnema vlakoma proti domu doli v bližavo Ogrske zemlje. Povedal mi je tudi vratar, da so, ali da še bodo po željah milost. gosp. knezškofa dr. Mihaela Napotnik vse dekanije obširne škofije na enak način prišle počastit Marijo na tem prekrasnem njenem novem domu in svetišču.

Bilo je že krog 1. popoludanske ure. Ker o tem času navadno tudi človek povpraša: Ali bo za mene tudi pogrnjena kaka miza, je naravna stvar, da je tudi pri meni tako bilo. Blizu franciškanske cerkve stoji krčma „pri grozdu“, o kateri sem že prej enkrat

slišal, da ondi radi dobro postrežejo. Napotil sem se tudi jaz tja. V vseh prostorih je bilo dovolj romarjev in komaj se je dobil sedež pri stranski mizi. Postrežba je bila dobra in hitra, tako da sem kmalu zadovoljen zamogel zapustiti zopet gostilno. — Kam pa sedaj? Odgovorim si: Najpred na Slomšekov grob; potlej pa obhodim mesto, kolikor dopusti čas do odhoda večernega vlaka proti Ljubljani. Ure moje so mi bile tedaj na kratko odmerjene, čas torej drag. Od franciškanske cerkve me je peljal pot, naravnost proti zapadu. Stolna cerkev se mi je kmalo pokazala za hišami k levi. Še nekaj časa grem naprej. Zdaj se mi je odprla k desni široka ulica, po njej vberem pot; konec nje pa se obrnem zopet na levo. Tu se mi je kraj ceste kazala k desni med drevjem cerkev, katera je, — kakor oni sami radi oholo pravijo: „Evangeljsko svetišče“. (Mi smo včasih po domače rekli: „Luteranski tempelj.“) Ne govoril bi o tem besede, pa — ker mislim, da je vendar le na pravem mestu, izrečem svoje menenje takole: Kolikor bolj se širi po slovenskih mestih nemštvo, toliko bolj tudi Luteranci oholo povzdigujejo svoje glave. To vidimo, žal! v naši beli Ljubljani, v Celju in v Mariboru, kjer so si v novejšem in najnovejšem času zgradili protestantje svoje cerkve.

Nadužitelj Josip Levičnik.

(Dalje pride.)

Razgled po domovini.

Planinska gora, 15. sept. Veliki shod romarjev je bil letos na današnji dan, v praznik Marijinega presv. Imena, nenavadno močno obiskan, dasiravno vreme ni bilo posebno vabljivo in je bil doma ostal marsikak starejši in slabotniši romar, ki je bil sicer na to božjo pot namenjen. Od vseh strani Notranjske so lezli božjepotniki na strmi hrib, kjer si je Marija postavila svoj veličastni sedež, s katerega deli obilne milosti zemskim trpinom. Najbrže so posebne prednosti, ki jih je ta cerkev letos od sv. Očeta papeža zadobila, kar je bilo v „Venca cerkvenih bratovščin“ in „Domoljubu“ razglašeno, mnogo pripomogle, da so pobožni Marijini častilci še rajše in v večjem številu hiteli na Planinsko goro. Šest izpovednikov je brez počitka sedelo v izpovednicah in olajševalo srca skezanim romarjem. Blizu 800 jih je bilo obhajanih. Vsa čast in hvala gorečim gospodom, ki so nam prišli na pomoč, da so se mogla sveta bogoslužna opravila v najlepšem redu vršiti. Na predvečer je v. č. g. dr. Debevec z lece pozdravil romarje ter proslavljal Marijino češčenje kot sadnosno drevo, drugo jutro je preč. g. dr. Janežič slavil pres. Srce Marijino kot najbolj zanesljivo zavarovalnico za večno izveličanje, pri glavnem opravilu ob 10. pa je č. g. kaplan pogrjski Lenart Zupan spodbudno govoril o Mariji pomočnici vseh kristjanov, tako pravičnih kakor grešnikov. V. g. župnik iz Studenega, Štefan Rihar, je prvi dan vrlo pomagal v izpovednici. Vsem štirim gg. sotrudnikom naj dobrotni Bog in Marija s Planinske gore s svojo priprošnjo poplača njih blagi trud.

Notranjci imajo do te božje poti posebno zaupanje. Za sv. maše pošiljajo celo iz dalne Amerike,

iz bližnjih župnij pogostokrat prihajajo procesije prosit ugodnega vremena, v boleznih in nevarnosti kličejo na pomoč Mater božjo s Planinske gore. Lani je neko dekle, ki je vsled kude boleznih izgubilo zmožnost govorjenja, v romarski cerkvi po opravljeni božji poti nenadoma spregovorilo in od tistihmal brez težave glasno in čisto govori. Nje hvaležnost je neizrecna. Is otako je lani neka gospa iz Logatca dala obesiti na steno tablico v zahvalo za mnogo uslišanj. Naj naš dobri in verni narod ostane zvest in stanovitven v čiščenju Marijinem. To bo narzanesljiviše poročstvo njegove sreče in vsestranskega mu blagostanja.

Župnik Ivan Podboj.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostolstva.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen za mesec september 1901:

Gorečnost, da si prisvojimo versko ednost.

b) Posebni nameni.

27.) **Sv. Kozma in sv. Damijan** Zdravniki. Slovenska dekleta v tujih mestih. Vzgojevatelji slovenske mladine

28.) **sv. Venceslav.** Cesar Fran Josip I. Habsburška rodovina. Zatiranje protikršćanskega gibanja na Českem.

29.) **Sv. Mihael.** Stanovitnost slovenskih mešč. v verskem prepričanju. Bolehni duhovniki. Slovenski izseljenci v tujih deželah.

30.) **Sv. Hjeronim** Slovenski učenjaki in pisatelji. Pospeševanje verske umetnosti. V mesecu septembru umrli udje molitvenega apostolstva in bratovščine srca Jezusovega.

a) Glavni namen za mesec oktober 1901:

Kršćanska avceztjnost.

b) Posebni nameni:

1.) **Sv. Remigij.** Škofje. Dober naslednik na prestolu tržaške škofije. Katehetje v srednjih in ljudskih šolah slovenskih. Naši novi bogoslovci.

2.) **Sv. Leodogar.** Misijoni na severu. Zatirani redovi na Francoskem in Portugalskem. Slovenska mladina v izkušnjah zoper sv. čistost.

3.) **Sv. Kandid.** Slovenski delalci. Siromašne družine. Pogosteje prejemanje sv. zakramentov v višjih krogih. S.

II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusovega Broa.

Zahvala

Srečno sem želela iti počastit Marijo v Cerengrob pri Škofiji Loki. In zaradi bolnih nog se podam v veliki skrbi na pot, ki je bila eno uro hoda. Zaupajoča na Marijo, če mi pomaga priti na zaželjeni kraj, obljuben med potjo zahvalo v »Denici« naznaniti. In res, bodi čast in hvala Mariji, dospela sem v dveh urah na prijazni holmček. S pričujočim izpolnujem svojo obljubo.

Avguština Lapajne.

Raznoterosti.

† **Karol Spinola T. J.** Dne 11. kimovca praznujemo spominj mučeništva blaženega Karola Spinola in njegovih tovarišev jezuitskih misijonarjev. Ginljiva je dogodba, ki se je vršila ob njegovi smrti. — Bilo je 22. kimovca 1622, ko je surovi japonski cesar Hogu dal na en dan 52 kristjanov umoriti. Mučenike so peljali van pred mestno ozidje v smrt. Med njimi je bila tudi neka žena iz Portugalske. Imela je pri sebi malega dečka štirih let, ki mu je bilo ime Ignacij. Tega je bil šele pred letom dnij krstil blaženi Karol Spinola. In prav Spinola je bil tedaj tudi med mučenci. Ko je zagledal ženo, spomnil se je tekoj na dečka Ignacija. Praša, kje da ima dečka. Žena dečka pokliče, pokaže mu misijonarja in pravi: „Glej sinek! To je tisti duhovni oče, ki te je pred letom dni sprejel med otroke božje. Prosi ga blagoslova!“ Mali Ignacij je dvignil roke in misijonar ga je blagoslovil. Potem so rabeljni začeli izvrševati svoje tužno delo. Prvi je bil na vrsti bl. Spinola, potem njegovi tovariši, na to dečkova mati. Ko je prišla vrsta na dečka, odpel je pogumno sam srajco, razgalil vrat in položil glavo pod sekuro.

Z

Listek.

Msgr. Andrej Marija Sterk — tržaški škof je v torek 17. septembra ob 9. zjutranji uri 74 let star umrl. Če nam bo dóbe, posvetimo temu trpinu na biskupski stolici — njemu v proslavo in narodu v pouk — koj kmalu nekoliko črtic.

Škofijska kronika.

Duhovniške spremembe v ljubljanski škofiji. Podeljena je župnija Bela Peč tamošnjemu upravitelju č. g. Andreju Krajec; župnija Mösels v. č. g. Josipu Erker, župniku na Topli Rebri; župnija Rieg v. č. g. Alojziju Jaklič, župniku v Poljanici; župnija Sveti Vid nad Cerknico č. g. Ivanu Jereb, kapelanu v Žuženbergu. — Kanonično vmeščen je bil v. č. g. Josip Pristov na novoustanovljeno župnijo Ribno dné 11. avgusta 1901 in v. č. g. Andrej Krajec na župnijo Bela Peč dné 6. septembra 1901. — Premesčeni so bili č. g. gg.: Josip Vrankar iz Št. Vida pri Zatičini kot kurat na Ustije; Josip Brajec iz Mokronoga v Trnovo pri Ilirski Bistrici; Henrik Bukovic iz Sostrega v Mokronog; Feliks Knižek z Vrabeč v Sostro. — Na novo sta nameščena: č. g. semeniški duhovnik Anton Merkun kot kapelan v Koprivniku (Nesselthal) na Kočevskem in novomašnik č. g. Josip Cuderman kot II. kapelan na Jesenicah; v Dol dekretirani semeniški duhovnik Ivan Miklavčič pa gre v Šmartin pri Kranji kot II. kapelan. — Umrla sta v. č. g. gg.: Ivan Grm, župnik v Skocijanu pri Dobravi, dné 12. avgusta 1901; Matej Preželj, k. š. duhovni svetnik in župnik v Mavčičah, dné 19. avgusta 1901. — Priporočata se Grm, župnik, Preželj, k. š. duh. svetnik in župnik v molitev č. g. duhovnim so-bratom.

Po „Ljubljanskem škof. listu“ 1901, št. VIII. str. 95.